

Sierpik różnolistny *Serratula lycopifolia* (4087)

- *Informacja w jakich regionach biogeograficznych występuje dany gatunek:*
Region kontynentalny

- *Koordynator obecny i w poprzednim badaniu:*
Koordynator 2006, 2008: J. Perzanowska
Koordynator 2013: J. Perzanowska

- *Eksperci lokalni obecni i w poprzednim badaniu:*
Joanna Perzanowska

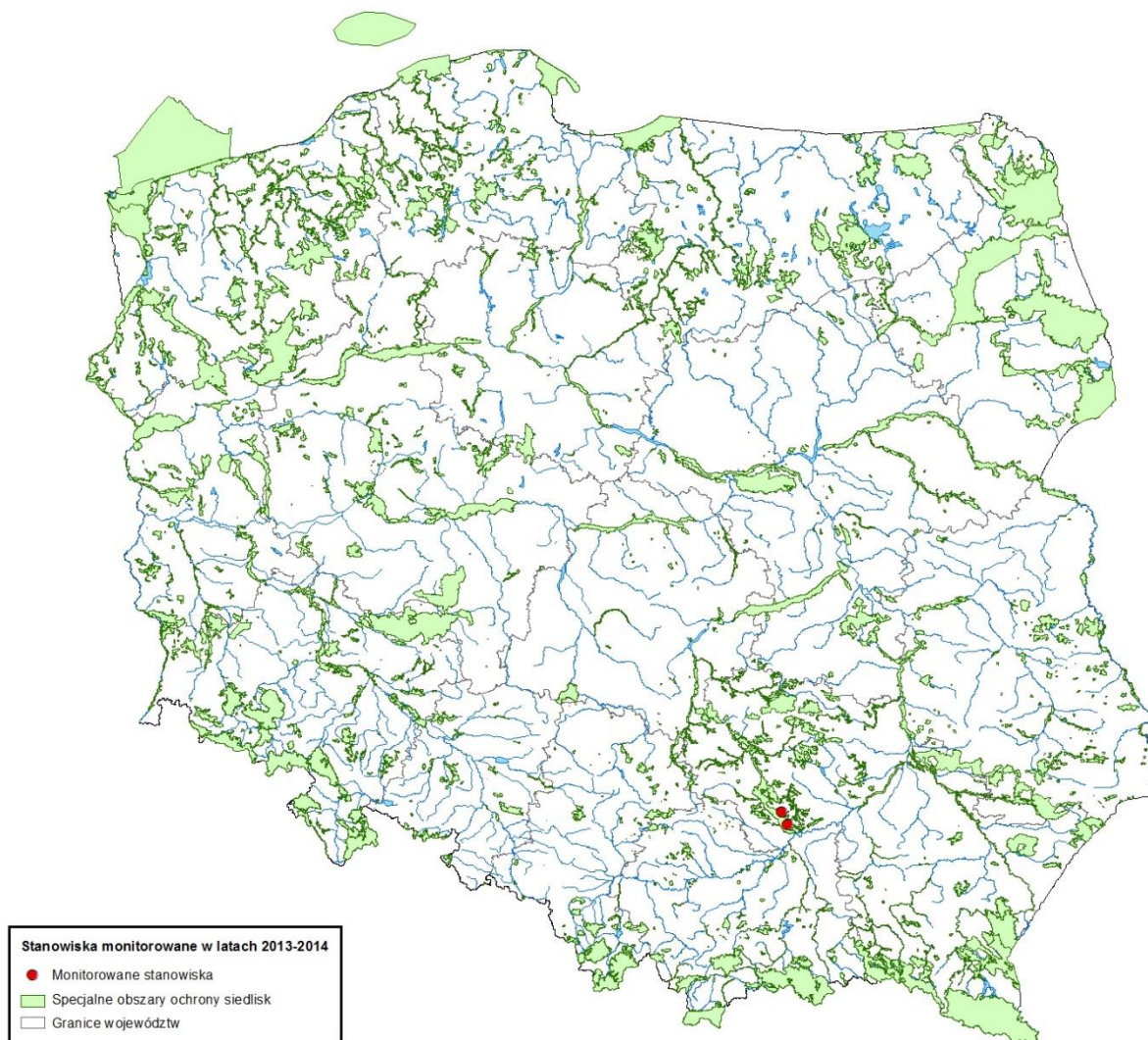
- *Rok/lata poprzednich badań:*
2006, 2008;

Liczba stanowisk monitoringowych oraz ich lokalizacja na tle obszarów

Reprezentatywność wyników pod względem lokalizacji

Zarówno w poprzednim okresie jak i aktualnie, monitorowano gatunek na wszystkich, aktualnie znanych stanowiskach: w 2006 - jedyne aktualnie znane, w 2008 odkryte nowe stanowisko, w 2013 – na obu stanowiskach. Są to jedyne znane stanowiska tego gatunku w Polsce, tak więc monitoring obejmuje 100% stanowisk (nie było możliwości modyfikacji listy stanowisk).

Wyniki badań

Podsumowanie wyników badań wskaźników na stanowiskach

Tab. 1. Wskaźniki na stanowiskach

Zestawienie ocen wskaźników stanu ochrony gatunku na badanych stanowiskach w regionie biogeograficznym kontynentalnym (wartości w tabeli oznaczają liczbę stanowisk)

Parametr	Wskaźnik	Ocena (liczba stanowisk)		
		FV właściwa	U1 niezadowolająca	U2 Zła
Populacja	Liczba osobników	2		
	Typ rozmieszczenia	2		
	Liczba os. generatywnych	1	1	
	Liczba os. wegetatywnych	2		
	Obecność siewek	-	-	-
	Stan zdrowotny	2		
Siedlisko	Powierzchni potencjalnego siedliska	1	1	
	Powierzchni zajętego siedliska	2		
	Fragmentacja siedliska	1	1	
	Stopień zarośnięcia przez drzewa i krzewy	1	1	
	Gatunki ekspansywne	1	1	
	Wysokość runi	1	1	
	Wojłok		2	
	Miejsca do kiełkowania		2	
	Negatywne wpływy z otoczenia	2		

Populacja:

Liczba osobników. Na stanowiskach stwierdzono łącznie 1000-1300 os. Nieco tylko większa jest populacja w Górkach (600-800 os.), niż w Skorocicach, licząca ok. 400-500 os. Trudności z dokładniejszą oceną liczebności wynikają z dużego zagęszczenia różyczek liściowych i braku możliwości wyodrębnienia ich w gęstej runi, bez zniszczenia roślin (wydeptanie, połamanie).

Typ rozmieszczenia. Na obu stanowiskach rośliny charakteryzują się skupiskowym typem rozmieszczenia.

Liczba os. generatywnych. Łącznie, w roku 2013 obserwowano 229 kwitnących osobników, z czego zdecydowana większość rośnie w Skorocicach (193 os.). Jest to znacznie większa liczba niż obserwowana w latach poprzednich (po 2000 roku). Sprzyjać kwitnieniu mogły dwa poprzednie, suche i gorące lata.

Liczba os. wegetatywnych. Łącznie, populacja sierpika liczy ok. 950-1100 os wegetatywnych. Więcej jest ich w Górkach, bo ok. 600-700.

Obecność siewek. Na żadnym ze stanowisk nie udało się odnaleźć siewek, prawdopodobnie ze względu na duże zwarcie runi i gruby wojłok, nie były one możliwe do zaobserwowania, bez zniszczenia roślin rosnących wokół.

Stan zdrowotny. Na obu stanowiskach stan zdrowotny roślin był dobry, nie obserwowano chloroz, nekroz, ani pasożytów.

Siedlisko:

Powierzchni potencjalnego siedliska. Powierzchnia potencjalnego siedliska na stanowiskach wahała się od 1,5 a w Górkach, gdzie jest ona ograniczona odłogami występującymi wokół pagórka gipsowego, do ok. 2,5 ara w Skorocicach, gdzie jest ona określona jako powierzchnia murawy *Thalictro-Salvietum*, na zboczu wąwozu, na którym znajduje się stanowisko sierpika,

Powierzchni zajętego siedliska. Powierzchnia siedliska zajętego przez populację to ok. 32-35 do 40 m, zarówno w Skorocicach jak i w Górkach.

Fragmentacja siedliska. Fragmentacja siedliska potencjalnego jest mała na obu stanowiskach; nieco większa wydaje się w Górkach, ze względu na dobrze wyodrębniające się siedlisko spośród dawnych pól, przywiązane do niewielkich pagórków gipsowych.

Stopień zarośnięcia przez drzewa i krzewy. Na obu stanowiskach krzewy i drzewa pokrywają ok. 5-10 % powierzchni, natomiast krzewy w sąsiedztwie obu stanowisk zajmują aktualnie większą niż podawana powierzchnię i stanowią zagrożenie.

Gatunki ekspansywne. Na stanowisku w Górkach nie stwierdzono istotnych dla sierpika gatunków ekspansywnych z wyjątkiem jeżyn występujących na skraju stanowiska. W Skorocicach obserwowano więcej gatunków, łącznie na ok. 30% powierzchni stanowiska. Były to: jeżyny *Rubus* sp. - 10%, śliwa *Prunus domestica* w warstwie c -pojedynczo, kłosownica pierzasta *Brachypodium pinnatum* - 20%.

Wysokość runi. Wysokość runi była nieco wyższa w Skorocicach, gdzie osiągała do 70 cm wysokości. Nieco niższa, bo 40-50 cm była na stanowisku w Górkach.

Wojłok. Na obu stanowiskach warstwa wojłoku była obecna, osiągając w Skorocicach ok. 4-5 cm a w Górkach 3-5 cm.

Miejsca do kiełkowania. Miejsca do kiełkowania na obu stanowiskach były ograniczone do 1-2 % odkrytej gleby.

Negatywne wpływy z otoczenia. Na żadnym ze stanowisk nie zaobserwowano negatywnych wpływów z otoczenia.

Podsumowanie i porównanie ocen stanu ochrony gatunku, w tym jego parametrów na badanych stanowiskach

Tab. 2. Parametry i ocena ogólna stanu ochrony na stanowiskach oraz porównanie wyników badań

Zestawienie i porównanie ocen stanu ochrony gatunku, w tym jego parametrów na badanych stanowiskach w regionie biogeograficznym kontynentalnym w latach 2006, 2008 i 2013

Obszar N2000	Stanowisko	Oceny na stanowiskach							
		Populacja		Siedlisko		Perspektywy ochrony		Ocena ogólna	
		2006,2008	2013	2006,2008	2013	2006,2008	2013	2006,2008	2013
PLH260003 Ostoja Nidziańska	Skorocice	U1	FV	U1	U1	U1	U1	U1	U1
	Górki	U1	FV	U1	U1	U1	U1	U1	U1
Suma ocen		U1-2	FV-2	U1-2	U1-2	U1-2	U1-2	U1-2	U1-2

Parametry stanu ochrony dla obu stanowisk sierpika różnolistnego są takie same.

Jedynie **populacja** została oceniona na FV – stan właściwy, ze względu na odnotowany wzrost liczebności osobników na obydwóch stanowiskach. W jednakowy sposób – na FV, oceniono także inne wskaźniki stanu populacji.

Ocena tego parametru poprawiła się w stosunku do poprzednich obserwacji – (U1 w okresie 2006-2008), co wynika ze wzrostu całkowitej liczebności populacji, jak również ze wzrostu liczby osobników kwitnących. Na U1 – stan niewłaściwy, zostały ocenione pozostałe parametry stanu ochrony, czyli **stan siedliska i perspektywy ochrony**. Tak samo (i z tych samych względów) oceniono te parametry w poprzednim okresie monitoringowym (2006,2008).

Na obydwóch stanowiskach, jednakowo, zanotowano obniżoną ocenę - U1 wskaźników kardynalnych: wojłoku, wysokości runi, a w Skorocicach także obecność gatunków ekspansywnych, co zadecydowało o ocenie całego parametru.

Ocena **perspektyw ochrony** - U1 – stan niewłaściwy, wynika z braku podejmowania jakichkolwiek działań ochronnych oraz zaobserwowanych procesów naturalnych (sukcesja krzewów, wzrost bujności runi, rozrost gatunków ekspansywnych), a w Skorocicach także nasadzeń drzew na granicy stanowiska.

Zestawienie ocen wskaźników na obszarach Natura 2000

Tab. 3. Wskaźniki na obszarach Natura 2000

Zestawienie ocen wskaźników dla sierpika różnolistnego na badanych obszarach N2000 w regionie biogeograficznym kontynentalnym; wartości w tabeli oznaczają liczbę obszarów

Parametr	Wskaźnik	Ocena (liczba obszarów)		
		FV właściwa	U1 niezadowolająca	U2 Zła
Populacja	Liczba osobników	1		
	Typ rozmieszczenia	1		
	Liczba os. generatywnych	1		
	Liczba os. wegetatywnych	1		
	Obecność siewek	-	-	-
	Stan zdrowotny	1		
Siedlisko	Powierzchni potencjalnego siedliska	1		
	Powierzchni zajętego siedliska	1		
	Fragmentacja siedliska	1		
	Stopień zarośnięcia przez drzewa i krzewy	1		
	Gatunki ekspansywne		1	
	Wysokość runi		1	
	Wojłok		1	
	Miejsca do kiełkowania		1	
	Negatywne wpływy z otoczenia	1		

Podsumowanie i porównanie ocen stanu ochrony gatunku, w tym jego parametrów w obszarach Natura 2000

Tab. 4. Parametry i ocena ogólna stanu ochrony na obszarach N2000 i porównanie wyników badań

Zestawienie ocen parametrów i oceny ogólnej stanu ochrony gatunku na badanych obszarach N2000 w regionie biogeograficznym kontynentalnym w latach 2006, 2008 i 2013

Obszar N2000	Oceny dla obszarów N2000							
	Populacja		Siedlisko		Perspektywy ochrony		Ocena ogólna	
	2006,2008	2013	2006,2008	2013	2006,2008	2013	2006,2008	2013
PLH260003 Ostoja Nidziańska	U1	FV	U1	U1	U1	U1	U1	U1

Parametry stanu ochrony dla obszaru Natura 2000 PLH260003 Ostoja Nidziańska z wyjątkiem oceny stanu populacji są jednakowe w obu okresach obserwacji monitoringowych. Stan populacji został oceniony na FV – stan właściwy, czyli lepiej niż w poprzednim okresie monitoringu (U1 w roku 2008), ze względu na odnotowany wzrost liczebności osobników, w tym także liczby os. kwitnących. W jednakowy sposób – na FV, oceniono także inne wskaźniki stanu populacji.

Na U1 – stan niewłaściwy, zostały ocenione pozostałe parametry stanu ochrony, czyli stan siedliska i perspektywy ochrony. Zanotowano oceny U1 wskaźników kardynalnych: wojłoku, wysokości runi, a w

Skorocicach także obecność gatunków ekspansywnych. Ocena ta, z tych samych przyczyn, pozostaje na tym samym poziomie, co w poprzednich obserwacjach monitoringowych.

Ocena perspektyw ochrony - U1 – stan niewłaściwy, wynika z braku podejmowania jakichkolwiek działań ochronnych oraz zaobserwowanych procesów naturalnych (sukcesja krzewów, wzrost bujności runi, rozrost gatunków ekspansywnych), a w Skorocicach także nasadzeń drzew na granicy stanowiska. Ocena ta pozostaje na tym samym poziomie, co w poprzednich obserwacjach monitoringowych, z tych samych przyczyn.

Oddziaływania i zagrożenia

Tab. 5. Oddziaływania na stanowiskach i porównanie wyników badań

Podsumowanie aktualnych oddziaływań dla gatunku na badanych stanowiskach dla regionu biogeograficznego kontynentalnego i porównanie z latami 2006,2008

Kod	Oddziaływanie	łącznie liczba monitorowanych stanowisk	Wpływ pozytywny (liczba stanowisk)			Wpływ neutralny (liczba stanowisk)			Wpływ negatywny (liczba stanowisk)			Czy oddziaływanie było stwierdzone w poprzednich badaniach tak- podać liczbę/nie
			A	B	C	A	B	C	A	B	C	
A02	Zmiana sposobu uprawy	1							1			nie
A04.03	Zarzucenie pasterstwa	1							1			nie
B01	Zalesianie	1									1	nie
G05.01	Wydeptywanie	1									1	nie
K02	Sukcesja ekologiczna	2									2	1
K02.02	Nagromadzenie materii organicznej	2									2	1
K02.03	Eutrofizacja	2									2	nie
K04.01	Konkurencja	2									2	1

Na obu badanych stanowiskach występują te same typy oddziaływań. Zostały one niekiedy zakodowane w różny sposób w trakcie badań monitoringowych w latach 2006-2008 i 2013, ale generalnie odnoszą się do tych samych procesów, np. Nagromadzenie materii organicznej i Eutrofizacja – będąca wynikiem nagromadzenia tej materii. Stwierdzone w latach 2006-2008 oddziaływania istnieją nadal i zostały potwierdzone w 2013 roku. Jedynym nowo stwierdzonym oddziaływaniem jest zarzucenie pasterstwa i zmiana sposobu uprawy w sąsiedztwie stanowiska w Górkach (w 2008 r. obserwowano tu pasące się bydło, i uprawiane pole; w 2013 roku już nie). Na stanowisku w Skorocicach natomiast, jest wyraźna ścieżka przebiegająca przez stanowisko, której nie było w latach poprzednich; posadzono także drzewa na granicy działki (zakodowane jako zalesienia).

Tab. 6. Zagrożenia na stanowiskach i porównanie wyników badań

Kod	Zagrożenie	Łącznie liczba monitorowa- nych stanowisk	Wpływ (liczba stanowisk)			Czy zagrożenie było przewidywane w poprzednich badaniach tak-podać liczbę/nie
			A	B	C	
B01	Zalesienia	1			1	nie
K02	Sukcesja ekologiczna	2	2			2
K02.02	Nagromadzenie materii organicznej	2	2			2
K04.01	Konkurencja	1			1	1

Zasadniczo, na obu stanowiskach występują te same zagrożenia. Zostały one niekiedy zakodowane w różny sposób w trakcie badań monitoringowych w latach 2006-2008 i 2013, ale generalnie odnoszą się do tych samych procesów, np. Nagromadzenie materii organicznej i Eutrofizacja – będąca wynikiem nagromadzenia tej materii. Stwierdzone w latach 2006-2008 zagrożenia istnieją nadal i zostały potwierdzone w 2013 roku. Jedynym nowym istotnym zagrożeniem jest obecność posadzonych drzew na granicy działki w Skorocicach, które w przyszłości ocenią stanowisko sierpika.

Informacja o gatunkach obcych

Tab. 7. Gatunki obce

Zestawienie informacji o gatunkach obcych, stwierdzonych w trakcie monitoringu gatunku

Obszar N2000	Stanowisko	Obserwowane gatunki obce (lista gatunków)	
		Wyniki poprzednich badań	Wyniki obecnych badań
PLH260003 Ostoja Nidziańska	Skorocice	w sąsiedztwie – kilkadziesiąt metrów dalej – robinia akacyjowa	Orzech włoski na granicy stanowiska; w sąsiedztwie – kilkadziesiąt metrów dalej – robinia akacyjowa
PLH260003 Ostoja Nidziańska	Górki	brak	brak

Ocena zastosowanej metodyki monitoringu i ewentualne propozycje zmian wraz z uzasadnieniem – na podstawie badań prowadzonych w danym etapie.

Brak uwag co do metodyki monitoringu.

Propozycje działań ochronnych oraz wnioski dotyczące skuteczności dotychczas wykonywanych zabiegów.

Brak oznak wykonywania działań ochrony czynnej na stanowiskach.

W Skorocicach należy zahamować rozrost krzewów od północnej strony stanowiska (usunąć, wykarczować), usunąć jeżyny rozrastające się na miedzy, w porozumieniu z właścicielem działki sąsiadującej ze stanowiskiem, usunąć posadzonego w granicy orzecha włoskiego, dokładnie nad centrum stanowiska sierpika. Ruń na stanowisku należy wykosić z usunięciem biomasy (początkowo można ograniczyć się do połowy areалу stanowiska), a zabieg ten powtarzać przez kilka lat corocznie. W zależności od obserwowanych efektów, można go następnie wykonywać co 2, a nawet 3 lata.

W Górkach należy wykosić ruń z usunięciem biomasy, a zabieg ten powtarzać przez kilka lat corocznie. W zależności od obserwowanych efektów, można go następnie wykonywać co 2, a nawet 3 lata. Nie dopuścić do rozrostu kępy krzewów sąsiadujących ze stanowiskiem.

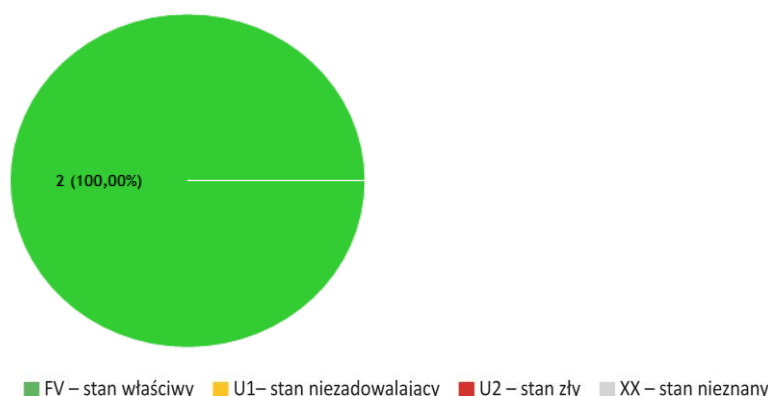

Syntetyczne podsumowanie wyników dla gatunku

Sierpik różnolistny należy do najrzadszych gatunków we florze Polski – jest znany aktualnie z 2 stanowisk, leżących w tym samym obszarze Natura 2000 – Ostoi Nidziańskiej w regionie kontynentalnym. Są one podobne pod względem charakteru siedliska i obserwowanych procesów. Różnią się natomiast reżimem ochronnym – stanowisko w Skorocicach leży na skraju rezerwatu przyrody, w Górkach – na gruntach prywatnych.

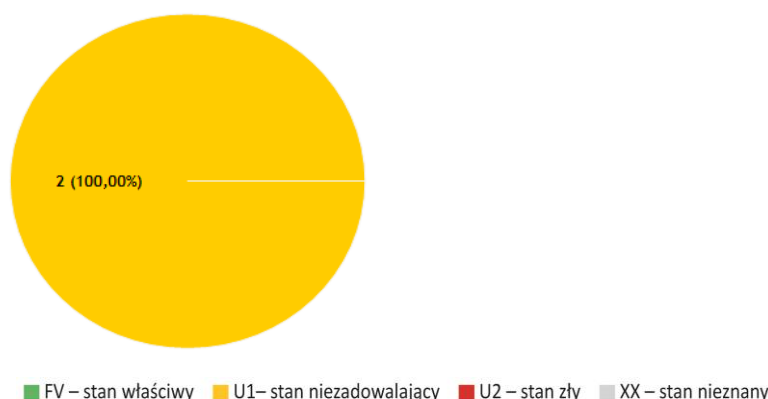
Wykresy poniżej przedstawiają dla poszczególnych parametrów udział stanowisk ocenionych jako: FV – stan właściwy (zielony kolor), U1 – stan niewłaściwy (żółty), U2 – stan zły (czerwony).

Populacja

Całość populacji sierpika to nieco ponad 1000 osobników. W okresie od ostatnich obserwacji monitoringowych w latach 2006,2008, znacząco wzrosła liczba osobników (zarówno ze względu na odszukanie drugiego stanowiska tego gatunku, jak i wzrost liczebności gatunku na stanowisku). Zaobserwowano też w roku 2013 obfite kwitnienie sierpika na obydwóch stanowiskach. Dzięki temu ocena stanu populacji została określona jako stan właściwy FV (w okresie 2006-2008 jako U1).

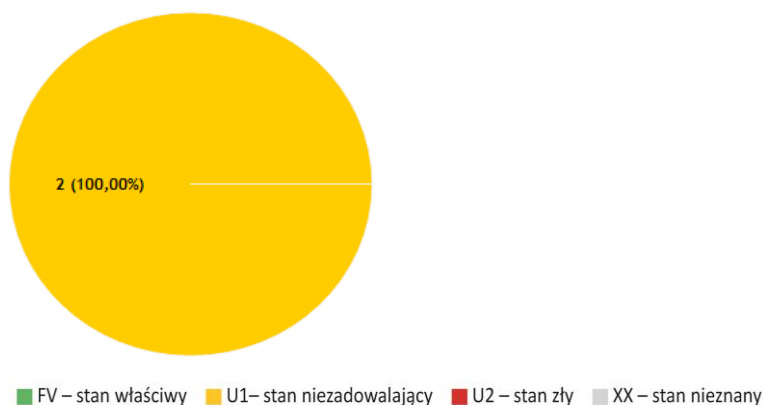
Siedlisko

Oceny siedliska i perspektyw ochrony są na obu stanowiskach takie same (U1, podobnie jak w poprzednim okresie), co wynika z postępujących procesów naturalnych – sukcesji krzewów, wzrostu bujności murawy, pojawiania się gatunków ekspansywnych traw i jeżyn.

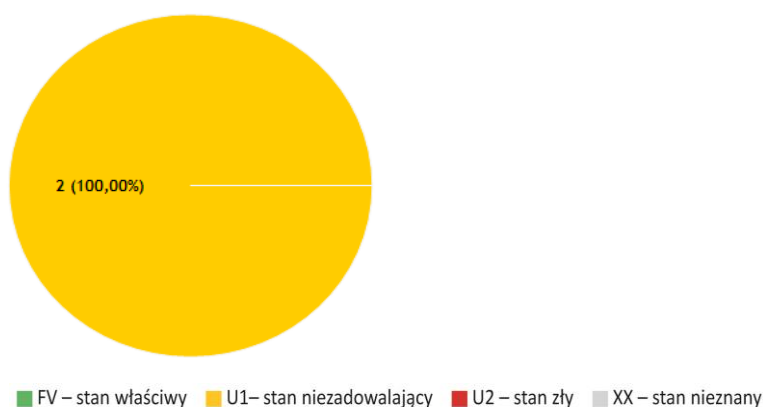
Perspektywy ochrony

Na żadnym ze stanowisk nie obserwowano śladów wykonywania działań ochronnych, co niekorzystnie wpływa na perspektywy ochrony tego gatunku w przyszłości.

Niepokojącym objawem jest także, oprócz procesów naturalnych, pojawienie się nasadzeń orzecha włoskiego na granicy stanowiska w Skoronicach. Stan siedliska sierpika na obu badanych stanowiskach był niekorzystny już w okresie 2006-2008 (ocena ogólna U1 – stan niewłaściwy) i sytuacja ta nie uległa poprawie od tego czasu.

Ocena ogólna

Na ocenę ogólną główny wpływ miała ocena stanu siedliska i niewłaściwe perspektywy ochrony. Głównym zagrożeniem sierpika są naturalne procesy sukcesji i nasadzenia orzechów na granicy z rezerwatem w Skoronicach. Poza tym brak niekorzystnych oddziaływań człowieka na gatunek lub jego siedlisko.